Lausunto

14.10.2021 2638/00 00 02 00/2021

Valtiovarainvaliokunnan maatalousjaosto

Viite Asiantuntijakuuleminen, perjantai 15.10.2021 klo 8:00

Aihe HE 146/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2022, Luken toimintamenot ja mahdolliset kipupisteet

Asiantuntija Talousjohtaja Jutta Petäjä, Luonnonvarakeskus

Tutkimuksen suuntaaminen

Tutkimusohjelmat ovat Luonnonvarakeskuksen strategian toimeenpanon keskeinen työkalu.

Tutkimusohjelmien avulla

- ennakoidaan toimintaympäristön muutoksia
- suunnataan tutkimusta Luonnonvarakeskuksen tieteellisen ja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kasvattamiseksi
- tuetaan tutkijoiden työtä luomalla yhteyksiä Luonnonvarakeskuksen sisällä ja ulkopuolella
- vahvistetaan tutkimuksen rahoitusedellytyksiä vaikuttamalla rahoitusinstrumentteihin
- edistetään strategisesti merkittävää tieteidenvälistä tutkimusta
- suunnataan kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä
- edistetään tutkimustiedon hyödyntämistä päätöksenteossa
- vahvistetaan Luonnonvarakeskuksen tuottaman tutkimustiedon vaikuttavuutta viestimällä useiden projektien ja tutkijoiden tuloksista kokoavasti (esim. policy briefs)

Kuva 1. Luonnonvarakeskuksen strategisia tavoitteita tukeva tutkimusohjelmarakenne

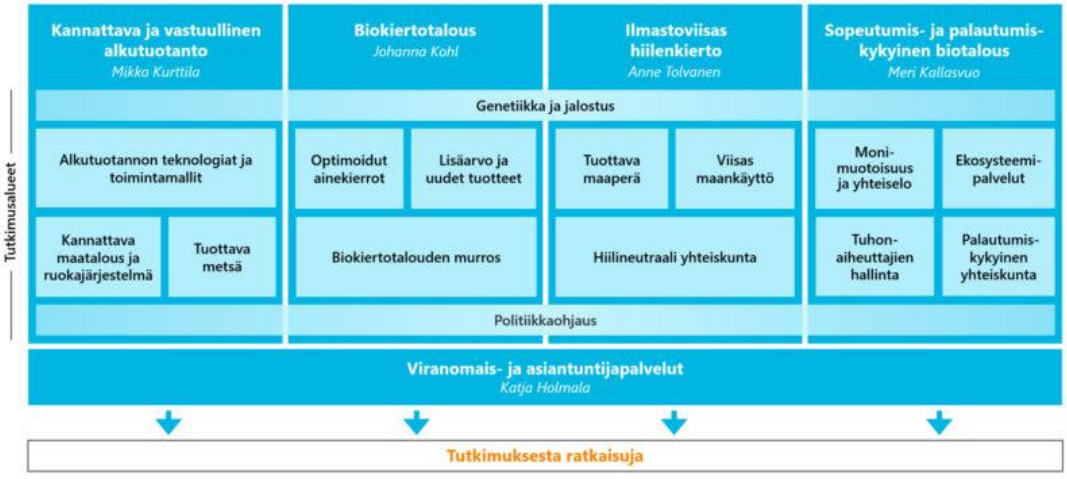

Viranomaistehtävät

Tutkimustehtävän lisäksi Luonnonvarakeskus vastaa erilaisista viranomais- ja asiantuntijapalveluista sekä tilastoviranomaistehtävistä. Kolmannes vuosittaisesta talousarviorahoituksesta kohdentuu näihin tehtäviin.

Kuva 2. Luonnonvarakeskuksen viranomaistehtävät

Luonnonvarakeskus toimii tilastolaissa (280/2004) tarkoitettuna tilastoviranomaisena. Luonnonvarakeskuksen tilasto-ohjelman vastuulla on maatalous-, metsä- sekä kala- ja riistatilastot. Ohjelmaan kuuluvat myös tilastojen tiedonkeruut, verkkopalvelut ja julkaisut sekä tietopalvelu.

Luonnonvarakeskuksen toimintamenomomentin rahoitus

Vuoden 2022 talousarvioehdotuksessa on Luonnonvarakeskuksen toimintamenomomentille (30.05.01) osoitettu 81,3 M€ määräraha. Luonnonvarakeskuksen bruttomenojen arvioidaan olevan vuonna 2022 noin 144,4 M€. Ulkopuolisen rahoituksen tavoitteeksi on asetettu 56,5 M€. Ulkopuolisella rahoituksella katetaan noin 39 % Luonnonvarakeskuksen kokonaismenoista. Nettomenojen arvioidaan olevan noin 87,9 M€, mikä on 6,7 M€ enemmän kuin talousarviossa osoitettu määräraha. Ylitys suhteessa talousarvioitasoon johtuu kertaluonteisista investointimenoista, jotka rahoitetaan edelliseltä vuodelta siirtyvällä määrärahalla.

Luonnonvarakeskuksen toimintamenomomentin taloudelliseen tilanteeseen vaikuttavat seuraavat asiat:

- Viimeisin kehyspäätös, missä Luonnonvarakeskuksen kehykseen kohdistui 5 M€ leikkaus (v. 2023 lähtien)
- Ulkopuolisen rahoituksen kasvutavoitteiden toteutumisen turvaaminen vs. rahoitusinstrumenttien painopistealueet – ulkopuolisen rahoituksen tavoitetaso 55-58 M€
- Toimitilamuutosten lisävuokravaikutukset v. 2022-2024 – Lisärahoitusta kehyksessä tai sopeuttaminen nykyisiin kehyksiin
- Tutkimusinfrastruktuurin investointien rahoitus – rahoituslähteinä: ulkopuolinen rahoitus, lisärahoitus talousarviossa, siirtyvä määräraha

- Henkilöstömäärän kehitys taloudellisen raamin puitteissa – palkkakustannukset on 63% Luonnonvarakeskuksen kokonaismenoista, henkilötyövuosien sopeuttaminen rahoitustilanteen mukaisesti 1220 – 1280 (v. 2021 toteutuma-arvio 1 300 htv)

Kuva 3: Luonnonvarakeskuksen toimintamenomomentin bruttomenot, tulot, TA-rahoitus ja siirtyvän määrärahan kehitys v. 2015-2020 (toteutuma) ja TA ja kehykset v. 2021-2026.

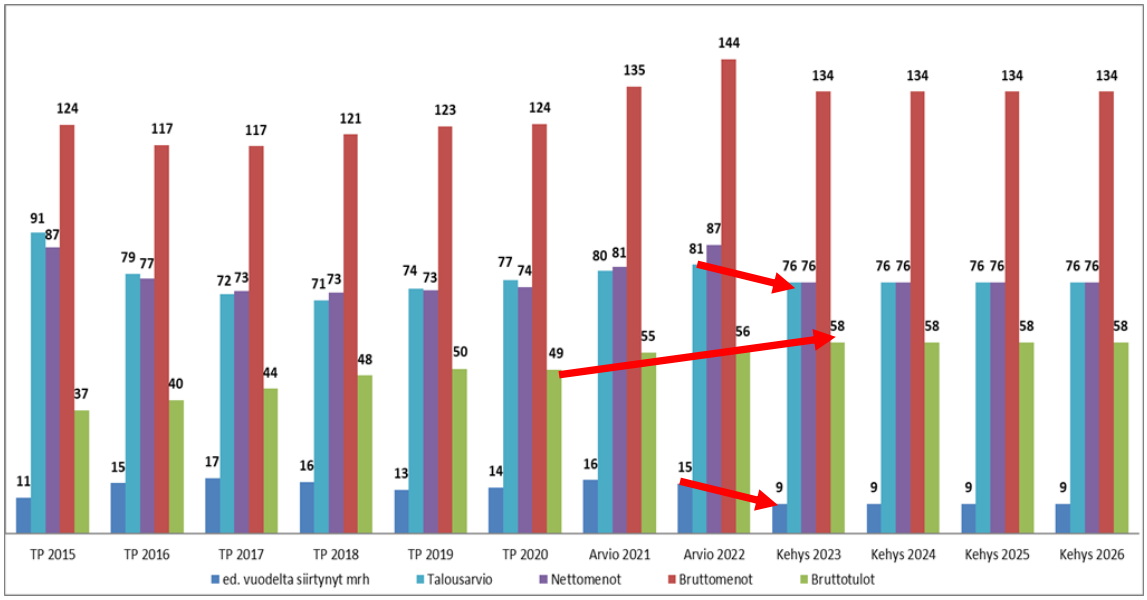

Taulukko 1. Luonnonvarakeskuksen toimintamenomomentin kehykseen sisältyviä lisärahoituksia ja muita muutoksia

(1 000 euroa)	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
VN -kehys kevät 2018	**71 973**	**71 712**	**71 427**	**71 115**	**71 115**	**71 115**	**71 115**
Metsälaskelmaohjelmiston nykyaikaistaminen ja uudistaminen (MENU) -hanke (v. 2020 rahoitus) (siirto momentilta 28.70.20)	500	0	0	0	0	0	0
Riistanruokintatutkimuksenlisäresurssi (HO 2019)	100	100	0	0	0	0	0
Luomuinstituutti (HO 2019)	200	200	300	500	500	500	500
Maankäyttösektorin ilmastopolitiikka/tutkimus (HO 2019)	200	300	500	500	500	500	500
Suurpetotutkimus (HO 2019)	200	300	300	400	400	400	400
Tutkimukseen panostaminen (HO 2019)	1 000	2 000	3 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Villisikatutkimus (GPS-pannoitus) (HO 2019)	200	200	200	0	0	0	0
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-334	-334	-334	-334	-334	-334	-334
VN-kehys kevät 2019	**74 039**	**74 478**	**75 393**	**77 181**	**77 181**	**77 181**	**77 181**
Tietojärjestelmähankkeet	686	0	0	0	0	0	0
Turvemaiden hiilidioksiiditutkimus	200	0	0	0	0	0	0
Luomututkimus	150	0	0	0	0	0	0
Nurmien fosforilannoitustutkimus Ruukin yksikössä	100	0	0	0	0	0	0
Maatalouslaskenta	844	720	130	25	0	0	0
Ruokahävikkiseuranta	250	250	250	250	250	250	250
EU:n päästökattodirektiivin toimeenpano	110	110	110	110	110	110	110
HO2019 (vieraslajiriski.)	140	140	140	140	140	140	140
Toiminnan kehittäminen Savonlinnassa	0	100	100	100	100	100	100
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	0	426	426	426	426	426	426
VN-kehys 16.04.2020	**76 519**	**76 224**	**76 549**	**78 232**	**78 207**	**78 207**	**78 207**
Palkankorotukset	214	1 854	2 238	2 238	2 238	2 238	2 238
VN-kehys 16.04.2020 + Palkankorotukset	**76 733**	**78 078**	**78 787**	**80 470**	**80 445**	**80 445**	**80 445**
Metsälaskelmaohjelmiston nykyaikaistaminen ja uudistaminen (MENU) -hanke (v. 2021 rahoitus) (siirto momentilta 28.70.20)	0	900	0	0	0	0	0
VN-kehys 16.04.2020 + Palkankorotukset + Menu-hanke	**76 733**	**78 978**	**78 787**	**80 470**	**80 445**	**80 445**	**80 445**
Talousarvion täydentäminen eduskuntakäsittelyssä: Ruukin turvepeltojen tutkimus	0	200	0	0	0	0	0
Em. + TAE 2021 täydennys eduskuntakäsittelyssä	**76 733**	**79 178**	**78 787**	**80 470**	**80 445**	**80 445**	**80 445**
2021 LTA III, Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatin vuokrissa	**0**	**17**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Em. + 2021 LTA III	**76 733**	**79 195**	**78 787**	**80 470**	**80 445**	**80 445**	**80 445**
2021 LTA IV, MMM:n hallinnonalan tuottavuusrahoitus	0	370	0	0	0	0	0
2021 LTA IV, Maataloustutkimuksen tutkimusympäristöinvestoinnit	0	600	0	0	0	0	0
Em. + 2021 LTA IV	**76 733**	**80 165**	**78 787**	**80 470**	**80 445**	**80 445**	**80 445**
Turvepeltojen päästövähennystutkimus			1 140				
Tutkimusinvestoinnit			1 000				
Geenivaraohjelman mukaiset palveluhankinnat (siirto momentilta 30.40.22.)			338	446	446	446	446
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa			17	17	17	17	17
Tasomuutos			1	1	1	1	1
Em. + TAE 2022, 27.9.2021	**76 733**	**80 165**	**81 283**	**80 934**	**80 909**	**80 909**	**80 909**
Hallituksen keväällä 2021 tekemät leikkauspäätökset (Tutkimukseen panostaminen HO 2019)				**-5 000**	**-5 000**	**-5 000**	**-5 000**
Em. + Hallituksen 2021 keväällä tekemä leikkauspäätökset	**76 733**	**80 165**	**81 283**	**75 934**	**75 909**	**75 909**	**75 909**

Tutkimusympäristöjen kehittäminen ja rahoitustarpeet

Luonnonvarakeskus haluaa olla pohjoismaisen ja eurooppalaisen tutkimuksellisen työnjaon ytimessä. Huippututkimus tarvitsee kilpailukykyisen tutkimusinfran. Luonnonvarakeskus panostaa vuosina 2021-2024 merkittävästi tutkimusinfrojen päivitykseen ja uudistamiseen.

Tutkimus- ja osaamisalustojen kehittäminen koostuu seuraavista kokonaisuuksista:

- Metsät: Metsänuudistamismateriaalin (siementuotanto, kasvullinen lisäys) tutkimusympäristö
- Pellot: Kasvinviljelyn tutkimusympäristö
- Navetat: Maidon- ja lihantuotannon tutkimusympäristö
- Hiilen kierron tutkimusalustat ja niiden instrumentointi metsissä, pelloilla ja navetoissa
- Vesiviljelylaitokset: Sinisen biotalouden tutkimusympäristö
- Kasvihuoneet ja olosuhdetilat testausympäristöinä
- Laboratoriot

Tutkimusinfran uudistaminen edellyttää laajojen toimitilojen peruskorjaus- ja muutoshankkeiden toimeenpanoa sekä normaalitasoa enemmän investointeja tutkimuslaitteistoihin. Näiden muutosten rahoitukselliset ja toiminnalliset ratkaisut ovat keskeinen osa tulevan kehyskauden suunnittelua.

Luonnonvarakeskuksen toimipaikkaverkosto on laaja (25 toimipaikkaa) ja rakennuskanta on vielä osittain elinkaarihallinnan näkökulmasta peruskorjausvaiheessa. Senaatti Kiinteistöt vastaa rakennusten peruskorjaus- ja muutoshankkeiden toteuttamisesta, mistä syytä on tärkeää, että Senaatti Kiinteistölle on osoitettu riittävät investointivaltuudet Luonnonvarakeskuksen toimitilahankkeiden toteuttamiseen. Luonnonvarakeskuksen toimintamenomomentin menoissa muutokset realisoituvat vuokravaikutteisesti ja nostavat toimitilojen vuokratasoa kehyskaudella 2022-2025 vaiheittain ja pysyvästi noin 2,8 M€. Lisärahoitustarve vuodelle 2022 on 1,1 M€ ja muilta osin lisärahoitustarve realisoituu vaiheittain vuosina 2023-2025.

Keskeisimmät toimitila- ja tutkimusympäristöjen kehittämishankkeet:

- Jokioinen (Minkiö), uusi tutkimusnavetta ja instrumentointi
- Kuopio (Maaninka), tutkimusnavetan peruskorjaus ja instrumentointi
- Savonlinna, kasvihuone ja aineistopalvelun tilat (lisärakennus kasvullisen lisäyksen laboratorion yhteyteen)
- Laukaa, kalojen valintajalostuksen uudet tilat ja 3 kalahallin osittainen uudisrakentaminen ja peruskorjaus
- Helsinki (Viikki), laboratoriotoimintojen lisätilat ja Otaniemen laboratorion siirto Viikkiin
- Piikkiö, puutarhatutkimuksen tilojen peruskorjaus ja toiminnalliset muutokset
- Siikajoki (Ruukki), peltojen instrumentointi
- Kasvihuoneiden ja olosuhdetilojen modernisointi

Vuoden 2022 talousarvioehdotukseen sisältyy kertaluonteista lisärahoitusta seuraaviin investointikokonaisuuksiin, jotka liittyvät edellä mainittujen toimipaikkojen tutkimusympäristöjen kehittämiseen:

- 1,0 M€, maataloustutkimuksen tutkimuslaiteinvestoinnit
- 1,14 M€, turvepeltojen päästövähennystutkimus

Kone-, laite- ja järjestelmäinvestointien osalta vuoden 2022 lisärahoitustarve (4-5 M€) pyritään turvamaan ulkopuolisella rahoituksella (esim. aluerahoitus), talousarvioon osoitettavalla lisärahoituksella (LTAE) sekä tarvittaessa Luonnonvarakeskuksen toimintamenomomentin siirtyvän määrärahan turvin.

Yhteenveto

Luken talouden ohjauksen keskeisiä painopisteitä ovat:

- sopeutuminen 5 M€ kehysleikkaukseen (v. 2023 =>)
    - ml. ulkopuolisen rahoituksen vahvistaminen (55 => 58 M€) – tutkimuksen kilpailukyky rahoitushauissa ja yhteistyö elinkeinoelämän kanssa
- tutkimusinfrastruktuurien kehittämishankkeiden investointien (5 M€) ja pysyvien vuokravaikutusten (2,8 M€) rahoituksen turvaaminen
- strateginen henkilöstösuunnittelu: riittävän mitoituksen ja ydinosaamisen turvaaminen rinnakkain taloudellisen sopeuttamisen kanssa
- prosessien ja palveluiden digitalisointi sekä toimintoihin liittyvien volyymien mitoituksen tarkentaminen – tuottavuustoimenpiteet henkilöstörakenteen kehittämisen tukena